

specialitate din/în Croația (Zagreb), Germania (Berlin, Dresda, Tübingen), Lituania (Vilnius), Polonia (Cracovia), Slovacia (Bratislava), Slovenia (Ljubliana), Ungaria și Slovacia (Bratislava). Schimbul de idei "fixat" în paginile volumului publicat imediat, relevă un potențial calitativ și contribuie la mobilizarea altor eforturi similare în tentativa de orientare a arhivelor universitare pe făgașul cercetării științifice exigente. Opinie căreia îi subscrie și recenzentul, în speranța că semnarea unor atari încercări poate stârni curiozitatea și eficacitatea colegilor arhiviști români.

Varianta (2002) revăzută a ediției tipărită în 1982 este motivată de un context de factori obiectivi, dintre care enumerăm importanța deosebită a specializării în domeniu, îndeosebi după anul 1993, fondul arhivistic sporit considerabil în vreme, și totala modificare a propriei structuri de reorganizare internă.

Introducerea are menirea să creioneze un traseu evolutiv al instituției medicale, perceput de la aspectul fondării (1770/1771, Nagyszombat, și, 1777, strămutarea la Buda) și până la fazele dezvoltării implicite în decursul secolelor XIX și XX. Însemnătatea sursei arhiviste este dată de unicitatea actelor păstrate în originalul latin/maghiar pentru epoca de maximă înflorire a învățământului medical teoretic și practic, desfășurat în capitala Ungariei dualiste. Fără să se omită aspectul contemporan, devenirea instituției de sine stătătoare (1951), care primește denumirea onorifică de "Semmelweis" în 1969 și oferă, în 2000, un evantai compus din șase facultăți de sine stătătoare.

Un paragraf aparte este închinat avatarurilor fondurilor de arhivă, mai cu seamă în timpul celui de-al doilea război mondial și în anii postbelici (1948-1956), când distrugerii inevitabile și permutări succesive, însoțite de "selecții" arbitrare au afectat fondurile compuse din procese verbale, protocoale ale Decanatului și Rectoratului, cele personale (profesori și studenți) și cele practice, aparținând unor clinici și instituții speciale.

Acțiunile de reorganizare petrecute între 1977-1982 au fost urmate de altele găzduite de ultimul deceniu al veacului trecut, când, în pofida unei reduse capacități de dispunere efectivă, secția de profil fiindând în cadrul Bibliotecii universitare medicale, includea 49 de fonduri și 92 colecții, într-un total de 4910 unități arhiviste, respectiv 404.13 m. l.

Prezentarea acestor lucrări ilustrative pentru munca arhiviștilor maghiari de a reorganiza și viabiliza științific un perimetru documentar valoros pentru evoluția multor instituții de învățământ superior din țara vecină își propune,

în subsidiar, să sensibilizeze atenția specialiștilor români și să îndemne la un efort mult mai coerent în valorizarea fondurilor de profil păstrate, actualmente, la filialele locale ale Arhivelor Naționale.

STELIAN MÂNDRUȚ

Florin Medeț, Nicoleta Toma, Vasile Râmneanțu, Muzeul Banatului. File de cronică, I. (1872-1918), II. (1918-1948), Timișoara, Editura Mirton, 1997, 2003, 169, 415 p.

Definirile instituției muzeale în literatura de profil au suportat și continuă să accepte o serie de amendamente privind locul și rolul organismului în funcție de menirea propusă și raportată la existentul deținut ca arie de activitate, domeniu de cuprindere, problematici aparte: trecut muzeologic, protecția monumentelor, cercetarea tri-ori cvadruplu dimensionată (istorie, arheologie, artă, etnografie), raporturile dintre muzeu și colecționari în cadrul relației dezvoltate cu mediu urban și rural, logistica făurită prin organizarea patrimonială și a circuitului dintre depozite și expoziții, existența funcțională a publicației aferente și a corpului de cercetători ori personalități etc.

Unor atari "comandamente" teoretice și practice se circumscrie realizarea monografică în două volume, trudită sub diriguirea acribă a unui împătimit cunoscător al istoriei locale, veridic "Nestor" al trecutului "Muzeului Banatului", specialist cu o vechime respectabilă în "meseria de muzeograf" (de la mijlocul anilor '60, cu un interimat directorial la jumătatea anilor '70!).

Contribuțiile muzeografice reunite în cele două tomuri sub îndrumarea primului dintre sermatari, într-o serie cronologică urmită în intenția de a certifica evoluția instituției dintre anul înființării (1872) și zilele noastre, au drept scop esențial ca, dincolo de faptul intrinsec comemorat, cei 125 de ani omagiați de la fondarea "Societății de Istorie și Arheologie din Timișoara"), să însemne un act reflex de evaluare și rememorare pentru un asemenea traic edificiu de cultură și știință locală, ilustrat în evoluție de aportul și competența unor nume precum: Ormos Zsigmond, Miletz János, Berkeszi István (până la 1918), Ioachim Miloia, Aurel Ciupe, Dionisie Linția, Marius Moga (interbelic și postbelic).

Autorii au tins și au izbândit să finalizeze o primă rațiune practică, respectiv absența unei monografii de specialitate. Alte motive de natură moral-etică, cu pecete indiscutabilă în creionarea unor specificități locale, au fost cumpănit expuse cu privire la dezvoltarea sinuoasă a instituției în sine (de la societate privată la forma actuală), ca și a personalului uman (cu defecte și calități), într-o evidențiere gradată temporal, axată pe succinta detaliere a câtorva evidente "paradoxuri" dihotomice ("unguresc", 1872-19198; "românesc", 1918-1948: "tăcerea rusă comunistă", urmată de cea "informațională" și de cea "național comunistă", marcată de impactul politicii egalizării structurilor muzeale conform directivei partidului unic).

Rațiunea științifică esențială a semntarilor a constat în a contribui la cercetarea unui fenomen în toate articulațiile previzibile tocmai prin apelul făcut la elementul factologic înfățișat într-un stil lapidar, descriptivist, dar bogat în mărturie și sugestii, ba chiar și prin segmentul de ilustrații de epocă. Fără să se insiste exagerativ pe anumite premise în gen de "Muzeul dinainte de Muzeu", dar cu accente definitorii pentru a puncta importante faze din evoluția instituției în spațiu și timp. Caracterul analitic și excesul de amănunte, utilizat în narare, au menirea de a înlătura tocmai un angrenaj de aprecieri generale confuze, inconsistente și inexacte, reiterate cu obstinență în ani, indiferent de epocă și de "paradoxuri", despre lăcașul de cultură și truditarii săi.

Seriozitatea demersului științific întreprins este adevărată de complexitatea aparatului științific și consistența valorică a lucrărilor consultate pentru segmentul temporal dintre 1872-1917 (981 note, p. 107-139) și 1918-1947/1948 (1877 note, p. 253-378). Nu este de mirare că au scăpat ochiului vigilent al lectorilor unele inadvertențe, precum: p. 294/n. 629, 293/601, 298/686, 318/930, 331/1118, 352/1965, 357/1569, 364/1670 etc.

Recenzentul speră într-o lectură la fel de oportună a volumului trei, în pregătire, tratând despre epoca postbelică (1949-1976) și în utilitatea "crestomației" de texte despre existența și activitatea instituției muzeale din capitala Banatului, între anii 1872-2005! Strădania colegilor de la Timișoara este pilduitoare și ar putea stimula eforturile altor cercetători de la nivel muzeal local ori național, de a monografia devenirea organismelor cultural-științifice respective, zămislite în spațiu și timp cu un rost bine definit în memoria colectivă.

STELIAN MÂDRUȚ

Gheorghe Iancu, Problema minorităților etnice din România în documente ale Societății Națiunilor 1923- 1932 / Le problème des minorités ethniques de la Roumanie dans des documents de la Société des Nations 1923-1932 / Ethnic Minorities from Romania in Documents from the Nations' Society 1923-1932, Cluj-Napoca, Editura Argonaut, 2004, 399 p.

Apărută în 2004, la deja consacrată editură clujeană "Argonaut", în colecția "Documente. Istorie. Mărturie", lucrarea reputatului istoric clujean Gheorghe Iancu tratează, din perspectiva unor documente din perioada interbelică existente în fondurile Societății Națiunilor, problematica minorităților etnice din țara noastră. După cum însuși autorul mărturisește, sursele de cercetare ale acestui subiect sunt foarte numeroase; autorul s-a mărginit la publicarea rapoartelor întocmite de șefii secțiilor administrative și minorități de la Societatea Națiunilor, Erik Colban și Pablo de Azcarate, în urma călătoriilor de informare efectuate de aceștia în România între anii 1923 și 1932. În același timp, încă din prima pagină a volumului, dr. Gheorghe Iancu atrage atenția asupra faptului că a urmărit plasarea României și a statutului minorităților din această țară în ansamblul reglementărilor interne și internaționale ale perioadei pe care o tratează.

Urmează, pe parcursul unui important număr de pagini, un studiu istoric în care sunt evidențiate principalele momente care au marcat istoria românilor din Transilvania în perioada cuprinsă între mișcarea memorandumistă și Conferința de Pace de la sfârșitul Primului Război Mondial. Este menționat faptul că problema minorităților etnice din România de după Unire s-a constituit într-o componentă importantă a vieții noastre politice, economice, culturale și religioase, cu multiple consecințe și pe plan extern. Din acest motiv, atât în România cât și în străinătate, numărul celor care au abordat acest subiect, dintr-o multitudine de puncte de vedere, este foarte mare.

Primul document, „Note preliminară” (1923), îi aparține lui Erik Colban și este publicat în acest volum în limbile engleză și română. Este vorba de un document trimis în luna august 1923 Secretarului general al Ligii Națiunilor, reprezentând însemnările preliminare asupra călătoriei efectuate de Colban în țara noastră în luna iulie și în primele zile ale lui august. Sunt evocate câteva întâlniri cu diferite personalități ale